

EUROPEAN SCIENTIFIC CONGRESS

Proceedings of III International Scientific and Practical Conference

Madrid, Spain

17-19 April 2023

Madrid, Spain

2023

ВИКЛИКИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ МАЛОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Онищенко Світлана Володимирівна

доктор економічних наук, професор

Маслій Олександра Анатоліївна

кандидат економічних наук, доцент

Науменко Олександр Андрійович

магістрант

Національний університет

Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка

м. Полтава, Україна

Вступ. У сучасних умовах стабільне функціонування малого бізнесу значною мірою залежить від ступеня його захищеності. Забезпечення належного рівня економічної безпеки бізнесу є однією із фундаментальних засад підтримання його життєздатності в умовах динамічного економічного середовища та численних викликів і загроз воєнного часу.

Мета роботи. Дослідження викликів економічній безпеці малого бізнесу України в умовах війни.

Матеріали та методи. В процесі дослідження використовувались методи порівняльного аналізу, систематизації та узагальнення.

Результати та обговорення. Малий бізнес – це драйвер економічного розвитку, адже він генерує попит на робочу силу, забезпечує зростання самозайнятості населення, створює конкурентне середовище, сприяє розвитку регіонів та насиченню ринку товарами і послугами. Водночас саме малий бізнес є найбільш чутливим та вразливим до змін ринкової кон'юнктури під впливом глобальних загроз.

В умовах воєнного стану проблема забезпечення економічної безпеки малого бізнесу набуває особливої ваги. Систематичне усвідомлення необхідності формування економічної безпеки бізнесу здійснювалось у кілька етапів, на кожному з яких реформувалось та роз'яснювалось її значення,

пріоритетні завдання та процеси забезпечення.

Економічна безпека малого бізнесу є багатоаспектною категорією, яка у найбільш широкому та найчастіше вживаному трактуванні з позицій захисного підходу передбачає захист суб'єктів малого підприємництва від зовнішніх і внутрішніх загроз задля забезпечення їх економічного розвитку та високого потенціалу у майбутньому [1, 2].

Безперечно, в умовах сьогодення визначальною передумовою формування економічної безпеки малого бізнесу в Україні є війна і пов'язані з нею негативні тенденції в національній економіці. Унаслідок широкомасштабної військової агресії РФ проти України значно підвищився рівень усіх ризиків, що впливають на стабільність фінансової системи.

Втрати ВВП України у 2022 році склали 29,1% від рівня 2021 року. При цьому найсуттєвіше падіння зафіксовано на початку широкомасштабної війни (- 36,9% ВВП у II кварталі 2022 року). Воєнні дії унеможливили функціонування значної кількості суб'єктів малого бізнесу на більш ніж 30% території України, а міграційна криза зумовила падіння пропозиції на ринку праці України. Інфляційний тиск залишається високим через руйнування виробничої й транспортної інфраструктури та зростання вартості виробництва.

Опинившись в таких критичних умовах, кожен п'ятий представник малого бізнесу планував закрити власну справу у лютому-березні 2022 року. За результати опитування Європейської Бізнес Асоціації, проведеного на початку серпня 2022 року, в Україні кожен п'ятий суб'єкт малого бізнесу через війну зазнав втрат на понад 100 тис. доларів США [3].

У ході систематизації та узагальнення негативних чинників безпеки виділено основні виклики економічній безпеці малого бізнесу України в умовах війни, які відображено на рис. 1.

Рис. 1. Систематизація викликів економічній безпеці малого бізнесу України в умовах війни за вагомістю їх впливу

Джерело: за результатами опитування представників малого бізнесу, проведеного соціологічним центром Socioinform на замовлення ЄБРР [5]

Наразі більшість підприємців відчують різке зниження попиту та проблеми із замовленнями. Багато людей не впевнені в доцільності витрачання грошей в такий невизначений час. Для малого бізнесу проблеми, пов'язані з перебоями у діяльності контрагентів і невиконання зобов'язань з їхньої сторони може бути фатальними, оскільки багато малих бізнесів є вузькоспеціалізованими та локальними, а отже мають не так багато постачальників та контрагентів.

Війна створила багато перешкод для забезпечення економічної безпеки малого бізнесу, з якими багато підприємців впоратись не змогли. Велика кількість безпрецедентних викликів породжує реальні загрози економічній безпеці малого бізнесу, що потребує пошуку ефективних механізмів їх запобігання та мінімізації на основі впровадження проактивного підходу до забезпечення економічної безпеки малого бізнесу.

Висновки. Функціонування малого бізнесу в умовах викликів воєнного часу значною мірою залежить від ступеня його захищеності та запасу

фінансової стійкості, сформованої у докризовий період. Необхідність захисту бізнесу від несприятливих чинників різного походження та формування економічної безпеки бізнесу в умовах глобальних викликів з позицій захисного підходу актуалізується для будь-якого суб'єкта малого бізнесу. Це має неабияке значення не тільки в умовах воєнного часу, але і в повоєнний період для забезпечення його стабільності й прискореного розвитку в сприятливому бізнес-середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Варналій З. С., Онищенко С. В., Маслій О. А. Загрози економічній безпеці України в умовах глобалізації. *Конкурентні стратегії безпеки розвитку України у глобальному середовищі* : монографія / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; за заг. ред. А. І. Мокія. Львів, 2019. С. 21–95.

2. Пугач О. А. Моделювання загроз системі економічної безпеки національної економіки з позицій їх своєчасного виявлення та передбачення. *Економіка і регіон*. 2015. № 3(52). С. 103–109.

3. Бізнес в умовах війни. *Європейська Бізнес Асоціація*. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analilyka/>

4. Matkovskiy A. V., Pugach A. A. Analysis the Threats to Economic Security of Ukraine in Modern Conditions of Functioning the National Economy. *European Applied Sciences*. Germany. № 2. 2014. P. 157-160.

5. Проблеми та потреби МСБ майже через рік після початку війни. *Socioinform*. URL: <https://www.merezha.ua/reports/2023/Challenges-and-Needs-of-SMEs-in-War-Time.pdf>